

Kentsel Yeşil Alanlar İçin Mekânsal Yeterlilik ve Ulaşabilirlik Analizi: Gaziantep/Şahinbey Örneği

Yasin ŞİMŞEK
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
yasin.simsek050@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7990-5296

Şenay GÜNGÖR
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
senaygungor@nevsehir.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5453-5930

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.1108008

Geliş Tarihi: 23.04.2022

Revize Tarihi: 17.10.2022

Kabul Tarihi: 22.11.2022

Atıf Bilgisi

Şimşek, Y. ve Güngör, Ş. (2022). Kentsel yeşil alanlar için mekânsal yeterlilik ve ulaşabilirlik analizi: Gaziantep/Şahinbey örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 691-709.

ÖZ

Kentler, günümüzde insanların yoğun olarak yaşadığı yerleşim birimleridir ve kentsel yerleşim alanlarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Kentlerde yaşayan insanların, yoğun iş tempoları ve günlük hayatları dışında kendilerine kalan boş zamanlarında dinlenme, eğlenme, fiziksel ve psikolojik olarak rahatlama gibi çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır. Kentsel yeşil alanlar bu ihtiyaçların giderilmesi konusunda önemli işleve sahiptir. Hızla büyüyen kent alanlarında yeşil alanların varlığının yeterli miktarda olup olmadığı ayrıca bu alanlara kentlerde yaşayan insanların eşit düzeyde ve kolay bir şekilde ulaşip ulaşamadığı önemli bir tartışma konusudur. Bu çalışmanın amacı Gaziantep kenti, Şahinbey ilçesinde bulunan kentsel mahalle statüsündeki 95 mahallenin mevcut yeşil alanlarının yeterliliklerinin ve ulaşılabilirliklerinin değerlendirilmesidir. Çalışma kapsamında, 95 mahallenin nüfus, mahalle ve yeşil alan miktarları incelenmiştir. ArcGIS 10.8.1 yazılımı ile mevcut yeşil alanların durumu tespit edilmiş ve altlık haritalar hazırlanmıştır. Şahinbey kenti toplam alanı ve nüfus yoğunluğu hesaba katılarak mekânsal analiz yöntemleriyle aktif yeşil alanların yoğunluğu ve ulaşılabilirlik mesafesi analizleri yapılarak haritalar üretilmiştir. Sonuç olarak kişi başına düşen yeşil alan miktarı 3,23 m² olarak saptanmıştır. İmar Kanunu'nda belirtilen kişi başına düşen yeşil alan miktarı standardının 10 m² olduğunu düşündüğümüzde bu oranın yetersiz kaldığını söyleyebiliriz. Çalışma alanında bulunan mevcut yeşil alanların mahallelere göre ulaşılabilirlik düzeylerinin ise genel olarak 0-200 metre yürüme mesafesinde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Tüm bulgular kapsamında yeşil alanların yeterlilik ve ulaşılabilirlik durumları tartışılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şahinbey, yeşil alanlar, yeterlilik, ulaşılabilirlik, CBS.

Spatial Adequacy and Accessibility Analysis for Urban Green Areas: The Case of Gaziantep/Şahinbey

ABSTRACT

Cities are settlements where people live extensively today, and the number of urban residential areas is growing day by day. People living in cities have a variety of needs, including relaxing, having fun, relaxing physically and psychologically in their leisure time, apart from their busy work tempos and daily lives. Urban green spaces have an important function in addressing these needs, whether green spaces are sufficient in fast-growing urban areas, in addition to whether people living in cities can reach them equally and easily, is an important topic of debate. The aim of this study is to evaluate the qualifications and accessibility of the existing green spaces of the 95 neighbourhoods in Şahinbey district of Gaziantep. Under the study, population of 95 neighborhoods, neighborhood areas and green space were studied. The status of existing green spaces has been identified with ArcGIS 10.8.1 software and basemaps prepared. By taken into account of the total area of Şahinbey city and population density, and maps have been produced by using spatial analysis methods to analyze the density and reach of active green spaces. As a result, the amount of green space per capita was determined to be 3.23 m². When we consider the green space per capita standard indicated in the construction Zoning Law to be 10 m², we can say that this rate is insufficient. It was concluded that the current green spaces available in the study area have levels of accessibility relative to neighbourhoods and are generally within 0-200 metres of walking distance. Under all the findings, the qualification and availability of green spaces were discussed and proposals for solutions were presented.

Keywords: Şahinbey, green areas, sufficiency, accessibility, GIS.

Giriş

Kentler, birden fazla fonksiyona sahip olan ve bu fonksiyonların bir merkezden yürütüldüğü, insanların geçimlerini genellikle tarım dışı kaynaklardan sağladığı, nüfusun belirli bir sınırın üzerinde olduğu kalabalık yerleşim birimleridir (Atalay, 2001). İnsanlar, yerleşik hayata geçtikten sonra birlikte bulunma mecburiyeti ile yeni mekanlar yaratmışlardır ve ortaya çıkan bu yeni mekanları yine insanlar gereksinimlerine bağlı olarak şekillendirmiştir, bunlara kent adı verilmektedir (Beyli ve Yeşil, 2020). Kent kavramı birçok disiplinin çalışmasına konu olmuş ve farklı disiplinlerde farklı kent tanımlamaları yapılmıştır. Yapılan kent tanımlarında öne çıkan ortak kısımları incelediğimizde ise kentlerin; teknolojinin, nüfusun ve tarım harici ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı ayrıca iş bölümü ve uzmanlaşmanın belirgin olduğu sıklıkla gelişme ve uygarlık kavramları ile beraber anılan yaşam mekanları olduğu vurgulanmaktadır (Koyuncu, 2011). Genellikle kent kavramı ile beraber kullanılan önemli bir diğer kavram ise kentleşme kavramıdır. Ekonomik değişimler, toplumsal değişimler ile beraber kentin nüfusunun artması ve kent alanının büyümesi kentleşme olgusunu meydana getirmiştir. Kentleşme kavramı kent kavramından farklı olarak bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç genellikle toplum için önemli değişimleri içermektedir (Kaypak, 2014). “Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumsal yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranışları ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim olayıdır” (Keleş, 1996:19). Kentlerin kurulması binlerce yıllık geçmişe dayansa da Sanayi Devrimi’nden sonra bu alanlarda önemli gelişmeler ve değişimler olmuştur. Dünya genelinde Sanayi Devriminden sonra hızlı bir şekilde kırsal alanlardan kentlere doğru göçler başlamıştır. Dünya nüfusu, 1950’den itibaren hızlı bir şekilde kentleşme sürecine girmiştir, 1950’de, dünya genelinde insanların üçte ikisinden fazlası (% 70) kırsal yerleşmelerde yaşarken sadece % 30’u (750 milyon kişi) kentlerde yaşıyordu. Mart 1994’te ilk defa dünyada kırsal yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar ile kentsel yerleşim birimlerinde yaşayan insanların sayısı eşit hale gelmiştir (Tümertekin ve Özgüç, 2010). 2007 yılında dünya genelinde kent nüfusu, kırsal nüfusu geçmiştir. 2018 yılında, dünya nüfusunun 4,22 milyarı yani, % 55’i kentsel alanlarda, 3,41 milyarı (%45’i) kırsal alanlarda oturuyordu. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun raporuna göre 2030 yılında ise 5 milyar civarında insanın kentlerde yaşayacağı öngörülmektedir (United Nations Population Fund[UNFPA], 2007). Dünya genelinde nüfusun ve kent sayılarının bu kadar çok artması ve Sanayi Devrimi’nin yaşanması insanların geleneksel üretim-tüketim anlayışlarında ve yaşam biçimlerinde önemli ölçüde farklılıklar meydana getirmiştir. Özellikle Sanayi Devrimi ile kırsal alanların çekiciliği önemini yitirmiş, kentsel alanlar ise çekiciliğini artırmıştır. Bu nedenle kentlere doğru olan yoğun göçler insanların konutlara olan ihtiyaçlarını artırmıştır. Buna bağlı olarak konut sayılarında büyük oranda artış meydana gelmiş, kentsel alanların büyük bölümünde konutlar hakim olmaya başlamış ve kent alanları da hızla genişlemiştir. Dünyada ve ülkemizde kent sayılarındaki artış ve mevcut kentlerin hızla büyümeleri bazı sorunları da ortaya çıkarmıştır. Kentlerin sağlıklı ve plansız bir şekilde büyümesine bağlı olarak ortaya çıkan bu sorunların en önemlileri arasında; çevre, gürültü, hava ve su kirliliği başta olmak üzere iklimsel sorunlar ve biyoçeşitliliğin olumsuz etkilenmesi gelmektedir (Vural, 2020).

Kentlerin çevresel kimliklerinde bulunan bazı unsurları ise coğrafi konumları, iklimleri gibi doğal çevre unsurları; binalar, yollar, açık alanlar, meydanlar gibi yapay çevre unsurları olarak söyleyebiliriz. Mekansal ve nüfus bağlamında büyüyen kentlerde, önemli unsurlardan birisi de yeşil alanlardır ve yeşil alanların varlığı gün geçtikçe daha da önemli hale gelmektedir. Kentte yaşayan insanların, rekreasyonel faaliyetleri, psikolojik olarak dinlenmeleri, kültürel ve sosyal açıdan gelişimleri için açık alanların ve yeşil alanların etkisi fazladır. Kent içinde bulunan yeşil alanların ekolojik, fiziksel, rekreasyonel ve toplumsal işlevlerinin olmasının yanı sıra bu alanlar kentin silüetine ve kentte yaşayan insanlara olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle de kent içinde bulunan yeşil alanlar kentsel yaşam kalitesinin artmasına önemli derecede etki etmektedir (Koramaz ve Türkoğlu, 2014). Kentsel alan içinde bulunan yeşil alanlar, ulaşımın zor olmadığı genel itibarıyla yürüme mesafesi ile 5-10 dakika süren ve günün bütün zaman dilimlerinde kullanım imkânı olan alanlardır. Bu alanların başında; mahalle parkları, oyun alanları, çocuk bahçeleri, ev bahçeleri, spor alanları gelmektedir. Kentlerde bulunan yeşil alanların kullanımı genellikle gününbirlik şekilde gerçekleşmekte ve bu alanlar hafta sonlarında da yoğun bir şekilde kullanılan alanlardır(Bozdoğan ve Gültekin, 2001,

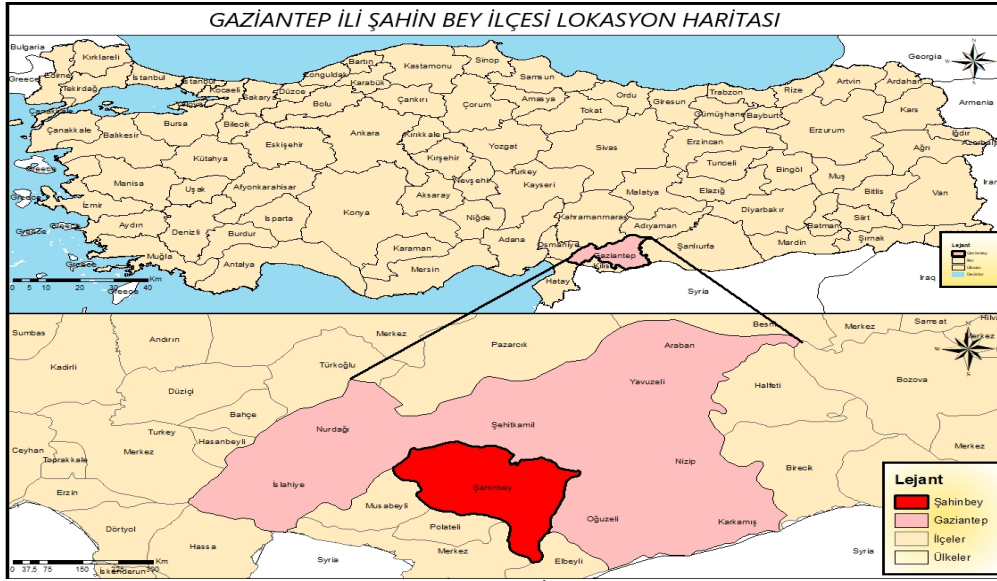
s.5). Fakat kentlerde bulunan açık alanlar ve yeşil alanlar hızla azalmakta ve küçülmekte bunun aksine insanların bu alanlara ihtiyacı ise hızla artmaktadır (Ender ve Uslu, 2016). Literatürde yeşil alanlar ile ilgili olarak farklı tanımlamalar yapılmıştır. Yuen'e (1996) göre kentte bulunan yeşil alanlar, kent içinde sosyal ve fiziksel muhitin vasfını belirleyen, eğitim, kültür ve rekreasyon amaçlı kullanımlara imkan tanıyarak toplumda bulunan tüm bireylerin kullanabileceği mekanlardır (Yuen, 1996; Akt. Alkay ve Ocakçı, 2003). Pamay'a göre ise açık ve yeşil alanlar kent içlerinde ve kırsal yerleşimlerde, insanların farklı rekreasyon ihtiyaçlarını gidermek için yararlandıkları küçük veya büyük yüzey alanları ve boşluklardır. Kentte yaşayan bireylerin gereksinim duyduğu bazı fiziksel ve psikolojik aktiviteler vardır bunları; dinlenme, spor yapma ve eğlenme olarak sıralayabiliriz. Açık ve yeşil alanlar tüm bu aktiviteler için imkan sağlayarak insanların bu tür ihtiyaçlarını giderir (Pamay, 1978; Akt. Farshi, 2011). Mevzuatta ise; rekreasyon alanları, oyun alanları, park, çocuk bahçesi, meydan gibi alanlar açık ve yeşil alanlar olarak ifade edilmiştir (Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, 2014-Md5.). Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde ise yeşil alanlar şu şekilde tanımlanmıştır: Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, rekreasyon ve rekreatif alanların toplamını (Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvan bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır.) Yeşil alanlar; çocuk bahçeleri, parklar, piknik ve eğlence(rekreasyon) alanları, millet bahçeleri olarak sınıflandırılmıştır (Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, 2017-Md4).

Farklı bilim dallarında ve yönetmelikte açık bir şekilde belirlenen yeşil alanlar, alan olarak kişi başına düşen miktar olarak ülkelere göre farklılık göstermektedir. Türkiye'de yeşil alan standartlarına yönelik ilk gelişme 1933 yılında yayımlanan 2290 sayılı Yapı Yollar Kanunu'dur. Bu kanunun 4. maddesinde belirtilen kişi başına düşen kent alanı 65 m²'dir. Kişi başına düşen bu kent alanı içerisinde yeşil alanlar, koruluklar, çayırliklar ve oyun yerleri için ise kişi başına ayrılması önerilen alan 4 m²'dir. 1985 tarihinde yayımlanan 3194 sayılı İmar Kanunu'nda kişi başına düşen bu alan arttırılarak 7 m² olarak belirlenmiştir. 1999 yılında 23804 sayılı resmi gazetede yayımlanan "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik" hükmüne göre aktif yeşil alanlar kent içerisinde kişi başına 10 m², belediye ve mücavir alan sınırlarının dışında ise kişi başına 14 m² olacak şekilde planlanması gerektiği belirtilmiştir. 2014 yılında 29030 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde ise açık yeşil alanlara dair yapılan planlamaların ilçe sınırları içerisinde kişi başı 10 m², il sınırı tamamında ise kişi başına 5 m² olması gerektiği ifade edilmiştir (Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, 2014). Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization [WHO])'ne göre kentlerde kişi başına düşen yeşil alanın en az 9 m² olması gerekmektedir. Kişi başına düşen yeşil alanların ideal miktarı ise 10 ile 15 m² olarak ifade edilmiştir. Ülkemizde bu standardı karşılayan kent sayısının oldukça az olduğu, bazı kentlerimizde ise kişi başına düşen yeşil alan oranının 1 m²'ye kadar düştüğü belirtilmektedir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında ise bu miktarın kişi başına 20 m²'ye kadar çıktığı görülmektedir (Kırdar, 2013). Bazı şehirlerde kişi başına düşen yeşil alan miktarları ise şu şekildedir: Viyana (125,44m²), Marsilya (118,22 m²), Berlin (37,84 m²), Rotterdam (28,30m²), New York (23,10m²) (Turna, 2017). Kişi başına düşen yeşil alanların miktarı kadar kentsel alan içinde dağılımının da dengeli olması beklenmektedir. Örneğin bir kentin herhangi bir mahallesinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 5 m² iken, başka bir mahallesinde bu miktarın 1m²'ye düşmemesi gerekmektedir. Kentsel alanlar planlanırken maksimum seviyede birbirine yakın şekilde planlama yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda da insanların yeşil alanlara ulaşabilmesi önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyüklükleri farklı olan kamusal yeşil alanların kent insanına sunduğu rekreasyonel aktivitelerin yanında bu alanlara ulaşılabilirliğin yeşil alanlara olan ihtiyaçları gidermekte önemli etkindir (Bilgili, Çığ ve Şahin, 2011). Kesik ve Aydınoglu'na (2014) göre ulaşılabilirlik, kentte yaşayan insanların, diledikleri tüm fonksiyon, ürün ve etkinliklere erişim kolaylıkları olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada ülkemizde kentleşmenin hızlı bir şekilde yaşandığı Gaziantep'in, Şahinbey ilçesinin kentsel alanında bulunan mevcut yeşil alanların, kentte yaşayan nüfusa göre yeterliliğinin incelenmesi ve mevcut yeşil alanlara ulaşılabilirlik durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunun yerel yönetimlere, şehir planlamalarına ve ileride yapılması düşünülen çalışmalara yön vermesi amaçlanmaktadır.

Çalışma Alanının Yeri ve Sınırları

36° 28' ve 38° 01' doğu boylamları ile 36° 38' ve 37° 32' kuzey enlemleri arasında yer alan Gaziantep ili Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü içinde yer alır. Gaziantep ilinin doğusunda Şanlıurfa ili, batısında Osmaniye ve Hatay illeri, kuzeyinde Kahramanmaraş ili, güneyinde Suriye Devleti, kuzeydoğusunda Adıyaman ili, güneybatısında Kilis ili bulunur (Şekil 1). Gaziantep ilinin 9 ilçesi bulunmaktadır, bu ilçeler: Araban, İslahiye, Karkamış, Nizip, Oğuzeli, Nurdağı, Şahinbey, Şehitkâmil, Yavuzeli'dir. Gaziantep ili büyükşehir statüsündedir. Bulunduğu konumu itibarıyla geçiş noktasında yer alan Gaziantep'te bu durumun sonucu olarak iklim ve bitki örtüsü gibi doğal özellikler ile demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik yapı gibi beşeri özellikler çeşitlilik göstermektedir (Ekici, 2021). İlin geçiş noktasında bulunma özelliği ulaşım imkanlarının da gelişme göstermesine katkıda bulunmuş ve Gaziantep; ulaşım, ticaret, sanayi tesisleri ve sanayi üretimi gibi konularda komşusu olan illere göre daha fazla gelişim göstermiştir.

Çalışmaya konu olan Şahinbey ilçesi, Şehitkamil ve Oğuzeli ilçeleri Gaziantep ilinin 3 merkez ilçesini oluşturmaktadır. Oğuzeli ilçesinin yüzölçümü 681 km², 2021 yılı nüfus verilerine göre nüfusu 33.044, toplam mahalle sayısı ise 92'dir. Şehitkamil ilçesinin yüzölçümü 1.250 km², 2021 yılı nüfus verilerine göre nüfusu 839.553, toplam mahalle sayısı ise 147'dir. Şahinbey ilçesinin ise yüzölçümü 960 km², nüfusu 2021 yılı nüfus verilerine göre 936.351'dir. Şahinbey ilçesinde bulunan mahalle sayısı toplam 181'dir. Çalışmada sadece kentsel mahalle statüsünde olan 95 mahalle incelenmiş ve bu mahallelerin nüfus, yüzölçümü özellikleri dikkate alınmıştır.

Şekil 1. Gaziantep İli Lokasyon Haritası.

Materyal ve Metot

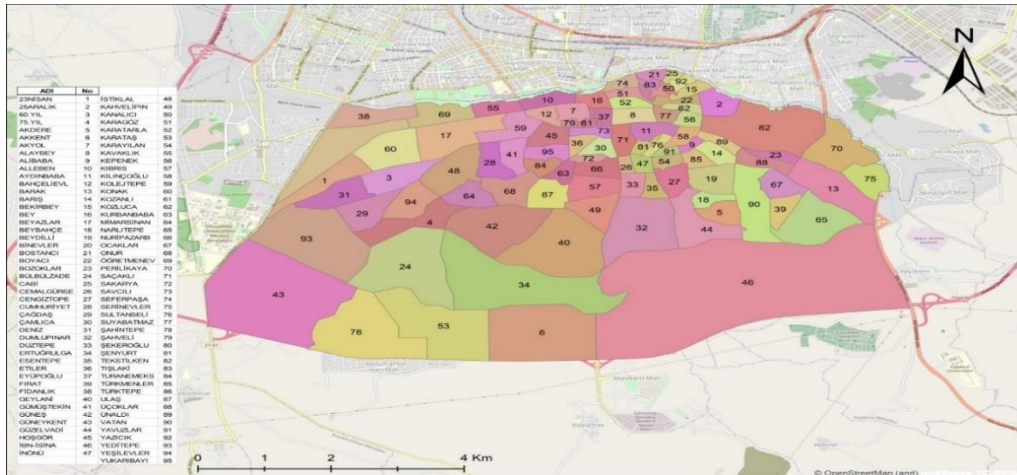
Çalışmanın ana materyalini Şahinbey kentinde bulunan mevcut yeşil alanlar oluşturmaktadır. Çalışmanın birinci kısmında çalışma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve veriler toplanmıştır. Şahinbey kentinde bulunan mahalleler ve mahalle sınırlarına ait mahalle lokasyon verileri vektörel (nokta, çizgi, alan) veri bazında Şahinbey Belediyesinden elde edilmiştir. Daha sonra çalışmanın temel amacı olan yeşil alanların yeterliliğini nüfusölçekte ortaya koyabilmek için gerekli olan nüfus verileri temin edilmiştir. Şahinbey Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile görüşülerek ilçenin yeşil alanlarına dair mevcut yeşil alanların lokasyon verileri/bilgileri sağlanmıştır. Yeşil alanlar, açık spor tesisleri, park alanları mevcut yeşil alanlar kapsamında değerlendirilmiştir. Yeşil alanların tespitinde, planlanmasında ve mevcut aktif yeşil alanların değerlendirilebilmesi amacıyla 1/5000 ölçekli sayısal Nazım İmar Planı ve uydu görüntüleri (True ortofoto) görüntüleri temin edilmiştir. Çalışmanın ikinci kısmında, elde edilen nüfus verileri ArcGIS 10.8.1 yazılımında nüfus yoğunluğu (density analysis) metodu kullanılarak Şahinbey ilçesi nüfus yoğunluğu haritası elde

edilmiştir. Şahinbey Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğünden alınan yeşil alanlara ait veriler ve Şahinbey mahalle alan (vektör) verileri çakıştırma (overley) metodu kullanılarak mevcut yeşil alanların mahalleler kapsamında dağılışı ortaya konulmuştur. Elde edilen yeşil alanlar verileri kullanılarak Şahinbey ilçesine ait yeşil alanların yoğunluk haritası yapılmıştır. Çalışmanın üçüncü kısmında, elde edilen veriler ile ArcGIS 10.8.1 yazılımı kullanılarak yapılan mekansal analizler sonucu mevcut yeşil alanların yeterliliği ve ulaşılabilirliği haritalar ile ortaya konmuştur. Yeşil alanların yeterliliği mahalleler kapsamında tabloleştirilmiştir. Son olarak mekansal analizlerden elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

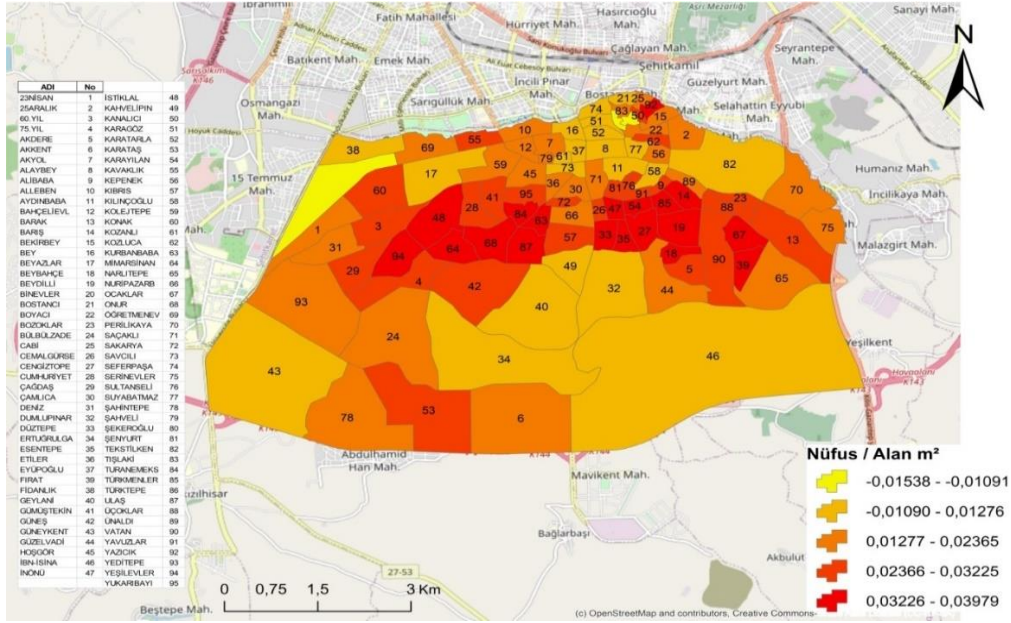
Bulgular

Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu

Kentsel yerleşim alanlarını, kırsal yerleşim alanlarından ayıran en önemli faktörlerden birisi nüfus miktarı ve yoğunluğudur. Kentler, genel olarak yoğun nüfuslu yerleşim birimleridir. Gaziantep ilinin 2021 yılı itibariyle toplam nüfusu 2.130.432'dir. Şahinbey ilçesi, Türkiye'nin en yoğun nüfuslu ilçelerinden bir tanesi olmakla beraber nüfus miktarı bakımından da Türkiye'nin en kalabalık 4. ilçesi konumundadır. Şahinbey ilçesinin 2021 yılı itibariyle toplam nüfusu 936.351'dir. Bu doğrultuda incelendiğinde Şahinbey ilçesi, birçok ilin nüfusundan daha fazla nüfusa sahiptir ve Türkiye'nin önemli metropol ilçeleri arasındadır. Çalışma kapsamında incelenen kentsel mahalle statüsünde olan 95 mahallenin (Şekil 2) toplam nüfusu ise 842.954'tür. Şahinbey kentinde mahalle nüfusları incelendiğinde 2021 yılı itibariyle en fazla nüfusa sahip mahallenin 43.801 kişi ile Karataş, en düşük nüfusa sahip mahallenin ise 150 kişi ile Karatarla olduğu bilinmektedir. İlçede nüfusun mahallelere dağılımında dengeli olmadığı ve miktar olarak belirgin farklar olduğu bu durumun da nüfus yoğunluğuna yansıdığı görülmektedir (Şekil 3). Şahinbey ilçesinde mahallelerin nüfus miktarları incelendiğinde en fazla nüfusa sahip mahallelerin genellikle daha yakın zamanda kurulan mahalleler olduğu görülmektedir ve bu mahalleler bina kat sayısının fazla olduğu mahalleler olarak dikkat çekmektedir. Yeni kurulan bu mahallelerin genellikle Şahinbey ilçesinin güney ve güneybatı yönünde dağılım gösterdiklerini söyleyebiliriz. Kentsel alanın bu yönde büyümesinin nedenlerinden birisi de Gaziantep Üniversitesinin bahsedilen mahallelere yakın olmasıdır. Üniversite kurulduktan sonra yakınında bulunan birçok mahallenin daha hızlı büyüdüğü nüfuslarının ise hızla arttığı dikkat çekmektedir. Bahsedilen bu mahallelere örnek olarak ilçenin en fazla nüfusa sahip olan ilk 3 mahallesini gösterebiliriz, bunlar: Karataş Mahallesi, Yeditepe Mahallesi ve Güneykent Mahallesi'dir. İlçe merkezinde ilk kurulan ve daha eski sayılabilecek mahallelerin kapladığı alan, konut sayısı ve konut yapısı o dönem şartlarına uygun olarak oluşturulsa da daha yakın zamanda ortaya çıkan mahallelere göre bu mahalleler, alansal olarak, konut sayısı olarak ve konut yapısı olarak farklılıklar göstermektedir. Suyabatmaz Mahallesi, Kılınçoğlu Mahallesi, Alaybey Mahallesi, Boyacı Mahallesi, Üçoklar Mahallesi ilk kurulan mahallelere örnek olarak gösterilebilmektedir.

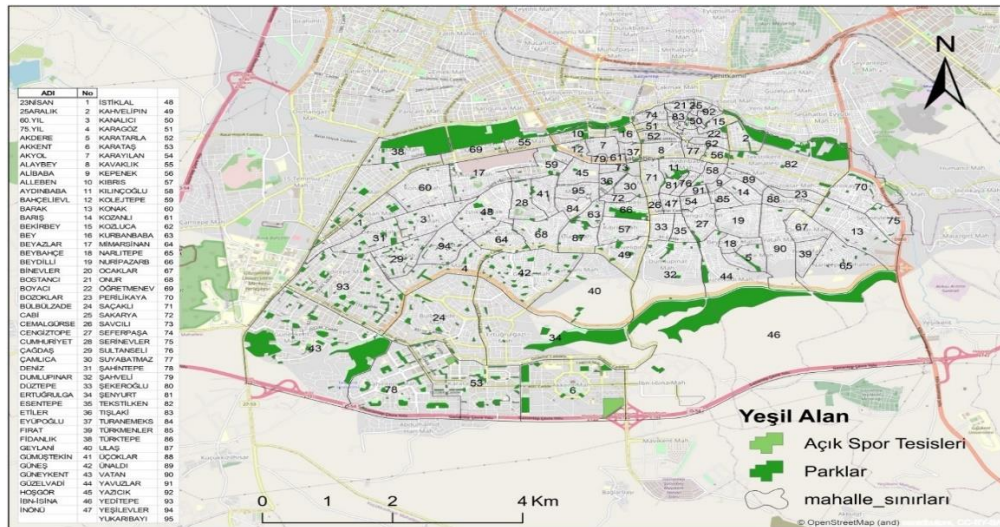
Şekil 2. Şahinbey Kenti Mahalle Sınırları Haritası(2021).

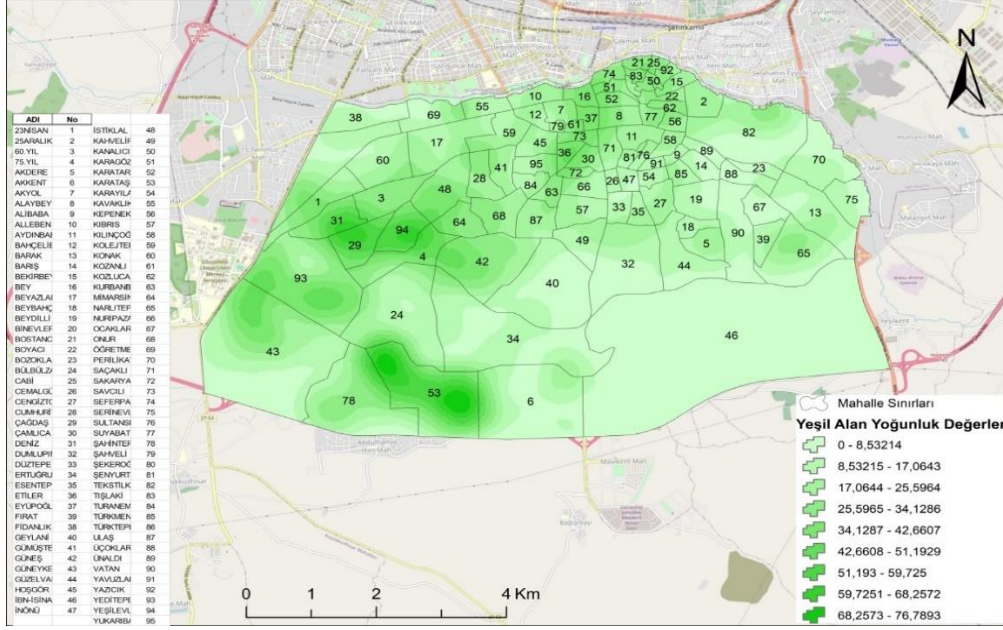
Şekil 3. Şahinbey Kenti Nüfus Yoğunluğu Haritası (2021)

Yeşil Alanlar

Çalışma kapsamında incelenen 95 mahallenin 2021 yılı nüfusu ve mevcut yeşil alan miktarı dikkate alınarak gerçekleştirilen analiz sonucunda yeşil alan oranı kişi başına 3,23 m² olarak belirlenmiştir. Bu oranın imar planı yönetmeliğinde belirtilen standart ve gelişmiş ülkelerin kişi başına düşen yeşil alan miktarları ile kıyaslandığında düşük kaldığı görülmektedir. Şahinbey ilçesinde kişi başına düşen mevcut yeşil alanların dengeli bir dağılım göstermediği saptanmıştır. Örneğin Tekstilkent Mahallesi (508 m²), İbn-İ Sina Mahallesi (85 m²), Ertuğrulgazi Mahallesi (21 m²), Nuripazarbaşı Mahallesi (14 m²), Aydınbaba Mahallesi (12 m²) gibi mahallelerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı fazlayken Beybahçe Mahallesi (0,02 m²), Fırat Mahallesi (0,02 m²), Kozluca Mahallesi (0,03 m²), Ocaklar Mahallesi (0,03 m²), Kahvelipınar Mahallesi (0,03 m²) gibi mahallelerde ise kişi başına düşen yeşil alan miktarının düşük olduğu göze çarpmaktadır. Mevcut yeşil alanların mahallelerde dağılım miktarları incelendiğinde (Ek: 1) ise en fazla yeşil alan bulunan mahalleler şu şekildedir: İbn- İ Sina Mahallesi (1043863,251 m²), Güneykent Mahallesi (3487301,044 m²), Ertuğrulgazi Mahallesi (2497900,396 m²), Tekstilkent Mahallesi (272828,1664 m²), Akkent Mahallesi (114844,674 m²) (Şekil 4). Dikkate değer diğer bir bulgu ise 12 mahallede (Cemal Gürsel, Bozoklar, Düztepe, Esentepe, Kanalcı, Karayılan, Sakarya, Sultan Selim, Şahveli, Şekeroğlu, Turan Emeksiz, Yavuzlar) mevcut yeşil alan bulunmadığıdır.

Şekil 4. Şahinbey Kentinde Mevcut Yeşil Alanların Dağılışı (2021)

Şekil 5. Şahinbey Kentinde Yeşil Alanların Yoğunluğu (2021)

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde karşılığını bulan kişi başına düşen yeşil alan miktarı standartına (10 m²) göre çalışma alanındaki 7 mahallenin bu standartı sağladığı, 12 mahallede hiç yeşil alan bulunmadığı ve 76 mahallenin bu standartı sağlayamadığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Şahinbey Kentinde Bulunan Bazı Mahallelerin Yeşil Alan Özellikleri

Adı	Durumu (m ² /kişi)	Adı	Durumu (m ² /kişi)	Adı	Durumu (m ² /kişi)
23 Nisan	Yeterli Değil	Beybahçe	Yeterli Değil	Esentepe	Yeşil Alan Yok
25 Aralık	Yeterli Değil	Beydilli	Yeterli Değil	Etiler	Yeterli Değil
60.Yıl	Yeterli Değil	Binevler	Yeterli Değil	Eyüpoğlu	Yeterli Değil
75.Yıl	Yeterli Değil	Bostancı	Yeterli Değil	Fırat	Yeterli Değil
Akdere	Yeterli Değil	Boyacı	Yeterli Değil	Fidanlık	Yeterli Değil
Akkent	Yeterli Değil	Bozoklar	Yeşil Alan Yok	Geylani	Yeterli Değil
Akyol	Yeterli Değil	Bülbülzade	Yeterli Değil	Gümüştekin	Yeterli Değil
Alaybey	Yeterli Değil	Cabi	Yeterli Değil	Güneş	Yeterli Değil
Alibaba	Yeterli Değil	Cemalgürsel	Yeşil Alan Yok	Güneykent	Yeterli
Alleben	Yeterli Değil	Cengiztopel	Yeterli Değil	Güzelvadi	Yeterli Değil
Aydınababa	Yeterli	Cumhuriyet	Yeterli Değil	Hoşgör	Yeterli Değil
Bahçelievler	Yeterli Değil	Çağdaş	Yeterli Değil	İbn-isina	Yeterli
Barak	Yeterli Değil	Çamlıca	Yeterli Değil	İnönü	Yeterli Değil
Barış	Yeterli Değil	Deniz	Yeterli Değil	İstiklal	Yeterli Değil
Bekirbey	Yeterli Değil	Dumlupınar	Yeterli Değil	Kahvelipınar	Yeterli Değil
Bey	Yeterli Değil	Düztepe	Yeşil Alan Yok	Kanalıcı	Yeşil Alan Yok
Beyazlar	Yeterli Değil	Ertuğrulgazi	Yeterli	Karagöz	Yeterli Değil
Karatarla	Yeterli	Onur	Yeterli Değil	Turanemeksiz	Yeşil Alan Yok
Karataş	Yeterli Değil	Öğretmenevi	Yeterli Değil	Türkmenler	Yeterli Değil
Karayılan	Yeşil Alan Yok	Perilikaya	Yeterli Değil	Türktepe	Yeterli Değil
Kavaklık	Yeterli Değil	Saçaklı	Yeterli Değil	Ulaş	Yeterli Değil
Kepenek	Yeterli Değil	Sakarya	Yeşil Alan Yok	Üçoklar	Yeterli Değil
Kıbrıs	Yeterli Değil	Savcılı	Yeterli Değil	Ünalı	Yeterli Değil
Kılınçoğlu	Yeterli Değil	Serferpaşa	Yeterli Değil	Vatan	Yeterli Değil
Kolejtepe	Yeterli Değil	Serinevler	Yeterli Değil	Yavuzlar	Yeşil Alan Yok
Konak	Yeterli Değil	Sultanselim	Yeşil Alan Yok	Yazıcık	Yeterli Değil
Kozanlı	Yeterli Değil	Suyabatmaz	Yeterli Değil	Yeditepe	Yeterli Değil
Kozluca	Yeterli Değil	Şahintepe	Yeterli Değil	Yeşilevler	Yeterli Değil
Kurbanbaba	Yeterli Değil	Şahveli	Yeşil Alan Yok	Yukarıbayır	Yeterli Değil

Mimarsinan	Yeterli Değil	Şekeroğlu	Yeşil Alan Yok
Narlitepe	Yeterli Değil	Şenyurt	Yeterli Değil
Nuripazarbaşı	Yeterli	Tekstilkent	Yeterli
Ocaklar	Yeterli Değil	Tıslaki	Yeterli Değil

Yeşil alanların Şahinbey ilçesinde yoğunluk değerleri incelendiğinde ilçenin kuzeyinde ve güneybatısında yer alan mahallelerde yeşil alan yoğunluğunun diğer mahallelere göre fazla olduğu görülmektedir. Yeşil alan miktarının nüfus ile değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan yoğunluğunun da ilçe genelinde dengeli bir şekilde dağılmadığı görülmektedir (Şekil 5). Yeşil alanların hiç bulunmadığı veya az olduğu mahalleler incelendiğinde, bu mahallelerin genellikle daha eski yıllarda kuruldukları, konutların fiziki yapılarının az katlı ve birbirlerine çok yakın olduğu göze çarpmaktadır. Bu nedenle bahsedilen mahallelerin kurulum aşamasında ve gelişiminde yeşil alan planlamalarına yer verilmediği gözlemlenmektedir (Fotoğraf 1-2). Mevcut durum düşünüldüğünde ise bu mahallelerin nüfus miktarlarının gün geçtikçe artması, konutların kapladığı alanların çok daha fazla olması nedeniyle kurulması düşünülecek yeşil alanlara imkan vermemesidir.

Fotoğraf 1. Yeşil Alanın Hiç Bulunmadığı Ocaklar Mahallesi ve Çevresine Ait Uydu Görüntüsü (Google Earth, <https://earth.google.com/> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.).

Fotoğraf 2. Yeşil Alan Miktarının Yeterli Olmadığı Yukarıbayır Mahallesi ve Çevresini Gösteren Uydu Görüntüsü (Google Earth, <https://earth.google.com/> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.).

Karataş, Akkent, Güneykent gibi mahalleler ilçenin planlı bölgelerinin ilk uygulama örneklerini oluşturmaktadır. Bu alanların ilçenin daha çok batı ve güney yönlerinde bulunduğu ve planlama alanlarının da yine ilçenin batı ve güney yönlerine doğru geliştiği söylenebilir (Ekici,2021). Yeşil alan miktarlarının nispeten daha fazla olduğu bu mahallelerin genellikle yakın zamanlarda kurulduğu ve bu mahallelerde bulunan konutların çok katlı yapılarda olduğu göze çarpmaktadır. Bu mahalleler kurulurken yeşil alanların planlanmasının öngörüldüğü ve bu bağlamda yeşil alanlara yer ayrıldığı dikkat çekmektedir (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3. Akkent Parkına Ait Uydu Görüntüsü (Google Earth, <https://earth.google.com/> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.).

Türkiye'nin en büyük parklarından birisi olan Yeşilvadi Parkı, Şahinbey ilçesinin en büyük park alanını oluşturmaktadır. 1.700.000 m² alan üzerine kurulmuş olan Yeşilvadi Parkı'nın projesi 2014 yılında hayata geçirilmiştir (Fotoğraf 4).

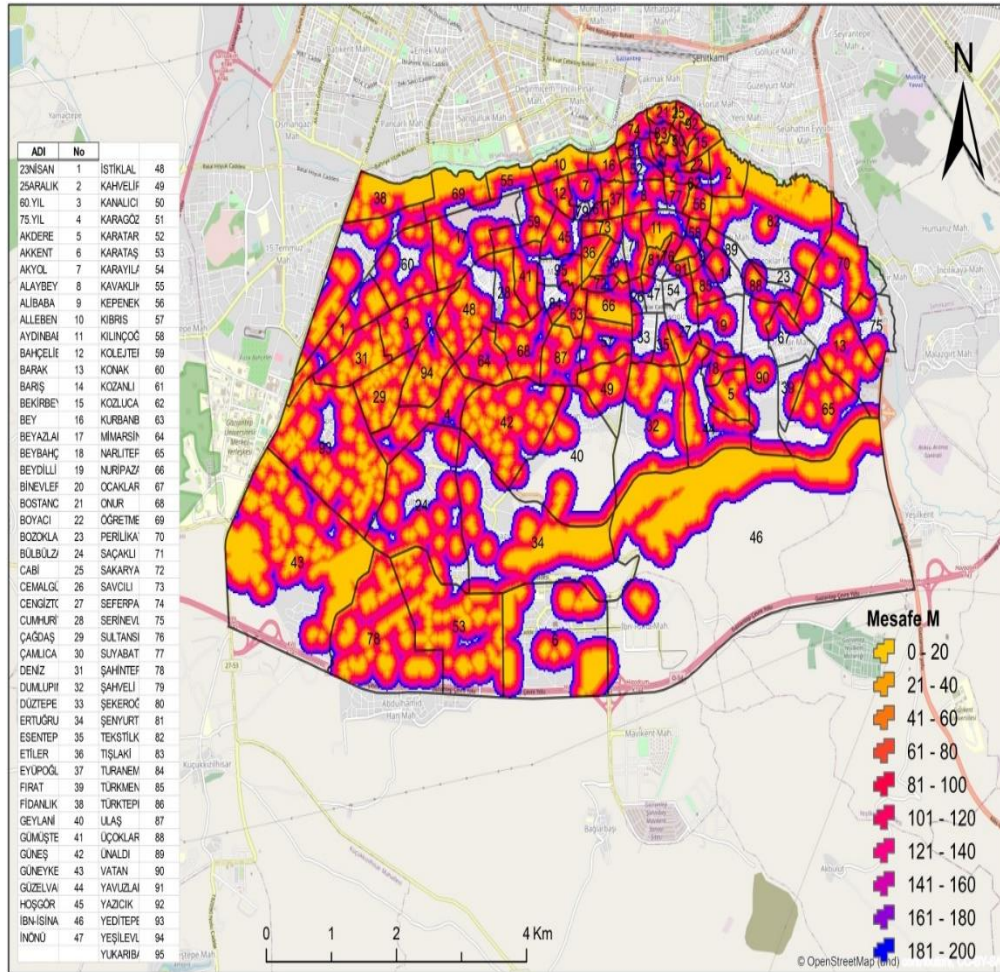
Fotoğraf 4. Yeşilvadi Parkına Ait Uydu Görüntüsü (Google Earth, <https://earth.google.com/> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.)

Yeşil Alanlara Ulaşılabilirlik

Ulaşılabilirlik; toplumda bulunan bütün bireylerin mekandan faydalanması, mekana erişebilmesi ve toplum hayatına katılımlarını arttırmasında önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bireylerin mekandan bağımsız olarak aynı haklar çerçevesinde faydalanmasıdır (Anonim, 2010; Akt. Bilgili, 2013).

Kentsel yerleşim alanları içerisinde yeşil alanların yeterliliği önemli olsa dahi bu alanların dengeli dağılımı da bir o kadar önemli bir husustur. İnsanların 7/24 kullanımına sunulan yeşil alanların günün her vaktinde ulaşılabilir mesafede olması kentte yaşayan insanların yaşam kalitesine arttıracaktır. Ulaşılabilir mesafede olmayan yeşil alanlar atıl kalacak ve bir süre sonra bakımsız hale gelecektir. Özellikle kent içerisindeki yeşil alanların yeterliliği belirlenen standartların üzerinde olsa bile insanların bu alanlara ulaşılabilir olması da gerekmektedir. Ulaşılabilirliği olan yeşil alanlar kentsel yaşam kalitesinin bir parçasıdır (Herzele ve Wiedemann, 2003; Akt. Gökyer ve Bilgili, 2014, s.7).

Şahinbey kentinde bulunan mevcut yeşil alanların yeterliliği ve bu alanların yoğun olduğu bölgelerin dengeli olmadığı yapılan analizler sonucunda ortaya çıksa da insanların bu alanlara ulaşılabilirliğinin dengeli ve kolay olması nispeten de olsa yeşil alanların kullanılabilirliğini arttırmaktadır. Ulaşılabilirlik göstergesi açısından ilçe içerisinde bulunan mahallelerden Geylani, İbn-i Sina, Vatan, Akkent, Dumlupınar, Bülbülzade gibi mahallelerin bazı kesimlerde yeşil alanlara ulaşılabilirlik mesafesi 0-200 metre yürüme mesafesi dışında kalırken diğer mahallelerin büyük bölümünün yeşil alanlara mesafesi yaklaşık olarak 0-200 metre olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Şahinbey Kentinde Yeşil Alanların Ulaşılabilirliği (2021)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Şahinbey ilçesinde bulunan 95 mahallenin; mahalle alanları ve sınırları, ilçenin mahallelere göre nüfusu ve nüfus yoğunluğu, mevcut yeşil alanların miktarı ve yoğunluğu, nüfusa göre kişi başına düşen yeşil alan miktarı ile yeşil alanlara ulaşılabilirlik imkânları incelenmiştir. İnceleme sonucunda ortaya çıkan bulgularda ise yeşil alanların dağılımı, yeterliliği, yoğunluğu ve bu alanlara ulaşılabilirlik durumları tartışılmıştır. Çalışma alanında bulunan mevcut yeşil alanlar, 2021 verisine göre incelenmiş ve kişi başına düşen yeşil alan miktarı 3,23 m² olarak bulunmuştur. İmar Kanunu'nda belirtilen kişi başına düşen yeşil alan miktarı standardı ise 10 m² olarak bilinmektedir. Genel olarak Şahinbey ilçesinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının bu oranın altında kaldığı tespit edilmiştir.

Çalışma alanında bulunan 95 mahallenin alanları, nüfusları, yeşil alanları, kişi başına düşen yeşil alan miktarları belirlenmiştir. Çalışmaya konu olan mahalleler incelendiğinde 12 mahallede (Cemal Gürsel, Bozoklar, Düztepe, Esentepe, Kanalcı, Karayılan, Sakarya, Sultan Selim, Şahveli, Şekeroğlu, Turan Emeksiz, Yavuzlar) mevcut yeşil alan bulunmadığı tespit edilmiştir. Tekstilkent Mahallesi, İbn-İ Sina Mahallesi, Ertuğrulgazi Mahallesi, Nuripazarbaşı Mahallesi, Aydınbaba Mahallesi gibi mahallelerde ise kişi başına düşen yeşil alan miktarının 10 m² ölçüsünün üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Çalışma alanında bulunan mahallelerde mevcut yeşil alanların dağılım miktarları incelendiğinde ise en fazla yeşil alan bulunan mahallelerin İbn- i Sina, Güneykent, Ertuğrulgazi, Tekstilkent, Akkent olduğu görülmektedir. Buna göre mevcut yeşil alanların Şahinbey ilçesi içerisinde dengeli bir dağılım göstermediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yeşil alanların miktarı kadar önemli görülen diğer bir husus ise insanların bu alanlara ulaşılabilirlik düzeyidir. 300-400 metre mesafeden itibaren yeşil alanların genellikle kullanım oranlarının hızla düştüğü kabul edilmektedir (Grahn ve Stigsdotter, 2003; Akt. Cüce ve Ortaçesme, 2020). Avrupa Çevre Ajansının (European Environment Agency [EEA]) önerisine göre bu alanlara 15 dakika yürüyüş mesafesinde ulaşabilmek gerekmektedir (Stanners ve Bourdeau, 1995; Akt. Cüce ve Ortaçesme, 2020). Çalışma alanında yapılan incelemelere ve mevcut verilere göre Şahinbey ilçesinde bulunan yeşil alanların mahallelere göre ulaşılabilirlik düzeyinin genellikle 0-200 metre yürüme mesafesinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Yeşil alanların yeterliliği üzerine yapılmış çalışmaları incelediğimizde ise kişi başına düşen yeşil alan ortalamalarının mevzuatta karşılığını bulmuş yeşil alan standartlarının oldukça altında kaldığını söyleyebiliriz. Gül ve Küçük (2001) yaptıkları çalışmada Isparta kentinde 3 m² , Akbulut ve Önder (2010) Aksaray kentinde 4,91 m² , Öztürk ve Özdemir (2013) Kastamonu kentinde 1,04 m² , Manavoğlu ve Ortaçesme (2015) Antalya kentinde 4,2 m² , Güngör ve Adıgüzel (2019) Nevşehir kentinde 5,61 m² kişi başına düşen yeşil alan miktarı olduğunu hesaplamışlardır. Yapılan çalışmalar doğrultusunda kentlerde yeşil alan miktarlarının daha çok yeni kurulan mahallelerde, planlı bölgeler uygulaması yapılan alanlarda arttığı görülürken kentlerin eski sayılabilecek mahallelerinde azaldığı dikkat çekmektedir. Şahinbey ilçesinde de bu durumun benzerlik oluşturduğunu söyleyebiliriz. Dikkat çeken bir diğer husus ise yeşil alanların varlığının kentlerde dengesiz bir dağılım göstermeleridir. Gelişmiş ülkelerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı ortalamalarının ülkemiz ortalamasına göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. İrmak ve Avcı (2019) çalışmalarında kişi başına düşen yeşil alan miktarının Stockholm kentinde 87,5 m² , Kopenhag kentinde 42,4 m² , Nijmegen kentinde 40 m² , Nantes kentinde 37 m² ve Hamburg kentinde 17 m² olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmada bahsedilen bu kentlerde yaşayan insanların büyük bölümünün en az bir yeşil alana en fazla 300 metrelik mesafede yaşadıkları belirtilmiştir.

Kentleşme tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla artmaktadır. Bunun sonucu olarak kent içerisinde insanlar yoğun iş gücü temposu, trafik sorunları, çevre sorunları ve beton yapılaşmanın artması gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yeşil alanların varlığı kentli insanlar için doğaya duydukları özlemi hatırlatmakla ve gidermekle beraber onlar için kaçış noktaları olarak da görülmektedir (Adıgüzel ve Doğan, 2020). Bu doğrultuda değerlendirildiğinde Şahinbey ilçesinde, var olan yeşil alanların korunması, revize edilmesi ve yeni yeşil alanların kentlere kazandırılması önemli

görülmektedir. İmar planları var olan şartlara ve ortaya çıkacak durumlara göre devamlı güncellenmeli, ihtiyaç ve beklentiler göz önünde bulundurularak eski mahallelerin gerekli düzenlemeleri yapılmalıdır. Yeni konut alanlarının ise kurulmadan önce ve kurulum aşamalarında dikkatle incelenmesi ve yeşil alan planlamalarının yapılmış olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Şahinbey ilçesi yeşil alanları düşünüldüğünde, yeşil alanların nüfusa göre oranının yetersiz kaldığı göze çarpmakta ve var olan yeşil alanların dağılımının ise dengeli olmadığı dikkat çekmektedir. Çalışma kapsamında incelenen mahallelerde yeşil alanlara ulaşılabilirlik durumu ise dengeli bir dağılım göstermektedir. Ortaya çıkan bu sonuç kentte yaşayan bireylerin büyük bir bölümünün mevcut yeşil alanlardan faydalanma ve onlara ulaşabilme olanağı sağladığından olumlu karşılanmaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmada yazarların çalışmaya katkı oranı birinci yazar %50, ikinci yazar %50 şeklindedir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Teşekkür ve/veya Açıklama: Bu çalışma Yasin ŞİMŞEK'in Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR danışmanlığında devam etmekte olan "Kentsel Yeşil Alanların Yaşanabilirlik Kapsamında Değerlendirilmesi: Gaziantep/Şahinbey Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, F. ve Doğan, M. (2020). Analysis of sufficiency and accessibility of active green areas in Cukurova. *Kastamonu University Journal of Engineering and Sciences*, 6(2), 95-106.
- Akbulut, Ç. D. ve Önder, S. (2011). Aksaray kenti açık-yeşil alanlarının nitelik ve nicelik yönünden incelenmesi. *Selcuk Journal of Agriculture and Food Sciences*, 25(1), 90-95.
- Alkay, E. ve Ocağcı, M. (2011). Kentsel yeşil alanların ekonomik değerlerinin ölçülmesinde kullanılabilecek yöntemlerin irdelenmesi. *İTÜ Dergisi/a*, 2(1), 60-68.
- Atalay, İ. (2001). *Genel beşeri ve ekonomik coğrafya*. İzmir: Meta Basım.
- Cüce, B. ve Ortaçşeme, V. (2020). Kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik. *Peyzaj*, 2(2), 65
- Beyli, K. ve Yeşil, M. (2020). Ordu kenti parklarının yeterlik ve ulaşılabilirliği üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 492-504.
- Bilgili, B. (2013). Çankırı kenti kamusal yeşil alanlarının yeterliliğinin ulaşılabilirlik yönünden değerlendirilmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 21-25.
- Bozdoğan, E. ve Gültekin, E. (2001). Karaisalı İlçesi'nin kentsel gelişim potansiyeli içinde yeşil alan gereksinimleri. *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 12(1), 2-5.
- Ekici, B. (2021). *Kentsel mekânın yaşanabilirlik bağlamında değerlendirilmesi Şahinbey, Gaziantep örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Ender, E. ve Uslu, C. (2016). Mahalle parklarının etkin hizmet alanlarının belirlenmesi–Bursa ili Nilüfer ilçesi örneği. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 13-20.

- Farshi, R. (2011). *Tebriz kenti kuhistan parkı peyzaj tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara.
- Grahn, P. ve Stigsdotter, U A. (2003). Landscape planning and stress. *Urban Forestry and Urban Greening*, 2(1): 1-18.
- Google Earth. (2022). *Ocaklar*.
<https://earth.google.com/web/search/%c3%bc%c3%a7oklar/@37.04814624,37.40208549,848.11757742a,821.02872419d,35y,-78.06860416h,44.99998853t,0r/data=CnQaShJECiUweDE1MzFINjk1MzUxY2Y3ZDE6MHgzYZRINWJiYWE4OTk4NDIjGdFVXwJchKJAIv9I4kCjs0JAKgnDvMOnb2tsYXIYASABliYKJAIZem3TyozCQBEdeYnqnoJCQBmFFIvYDbdCOCGFFTNNybFCQAadresinden>
15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Google Earth. (2022). *Yukarıbayır*.
<https://earth.google.com/web/search/d%c3%bcztepe/@37.04688178,37.38677084,910.57110001a,823.95206844d,35y,360h,0t,0r/data=CigiJgokCdJs0CnoiEJAEXwu1s9yhEJAGcEU6DGLs0JAIaQ9RHPSr0JA>, adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Google Earth. (2022). *Yeşilvadi Parkı*.
<https://earth.google.com/web/search/G%c3%bcne%c5%9f,+Ye%c5%9fil+Vadi+Park%c4%b1,+%c5%9eahinbey%2fGaziantep/@37.0249535,37.3693001,858.72645171a,823.12604672d,35y,0h,45t,0r/data=CpsBGnESawolMHgxNTMxZTBiODg5YzFIODI3OjB4NmI4OWE4NjBjZTEzMGEE0MhnaNSGtMYNCQCFr9MU5Ra9CQCowR8O8bmXFnywgWWXFn2lsIFZhZGkgUGFya8SxLCDFnFoaW5iZXkvR2F6aWFudGVwGAIgASImCiQJcicknAHWEQkARSlikeTqDQkAZC8gcN9WyQkAhILCjDI-vQkAoAg>, adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Google Earth. (2022). *Akkent Parkı*.
<https://earth.google.com/web/search/akkent+park%c4%b1+/@37.0178368,37.3591,947.90668398a,823.21071741d,35y,0h,45t,0r/data=CnkaTxJJCiUweDE1MzFIMDk4ZGUxN2JiOGQ6MHhINzRkMGE3Y2FiMjlkNDVkgShV7HIIgkJAIS7>If32rUJAKg5ha2tlbnQgcGFya8SxIBgCIAEiJgokCSpe-6WEhEJAESUBMw7gUJAGUL2yOrbrkJAle7oCdawrEJAKAI>, adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Gökyer, E.ve Bilgili, B. (2014). Bartın ili örneğinde yeşil alanların ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Turkish Journal of Forestry*, 15(2), 140-147.
- Gül, A. ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A:2 27-48.
- Güngör, Ş. ve Adıgüzel, F. (2019). Kentsel Yeşil Alanlar İçin Mekânsal Yeterlilik ve Ulaşılabilirlik Analizi: Nevşehir Örneği. A. Uysal ve H. İçen (Ed.) *Kapadokya Araştırmaları içinde* (s. 87-105). Ankara: Pegem Akademi.
- Irmak, M. A. ve Avcı, B. (2019). Avrupa yeşil başkentlerin yeşil alan politikalarının incelenmesi. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8, 1-19.
- Kaypak, Ş. (2014). Atatürk'ün kent ve kentleşmeye bakışı, örnek olay: Ankara'nın kentleşmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 349-365.
- Keleş, R. (1996). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.

- Kesik, O. A. ve Aydınoglu, A. Ç. (2014). *Ulaşılabilirlik kavramı ve engelli örneği*. Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi, (pp.646-652). Muğla.
- Kırdar, S. (2013). *Türkiye’de kişi başına düşen yeşil alan ortalaması 1-9 metrekaresi*.<https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4059#:~:text=D%C3%BCnya%20Sa%C4%9F%C4%B1k%20%C3%96rg%C3%BCt%C3%BC%2C%20kentte%20ki%C5%9Fi,1%2D9%20metrekaresi%20aras%C4%B1nda%20de%C4%9Fi%C5%9Fmektedir> adresinden 20.12.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Koramaz, E. ve Türkoğlu, H. (2014). İstanbul’da kentsel yeşil alan kullanımı ve kentsel yeşil alanlardan memnuniyet. *Planlama*, 24(1), 26-34.
- Koyuncu, A. (2011). sosyoloji kuramlarında kent. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (25), 31-56.
- Manavoğlu, E. ve Ortaçşeme, V. (2015). Antalya kenti yeşil alanlarının çok ölçütlü analizi ve planlama stratejilerinin geliştirilmesi. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 28:1, 11-19.
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği. (2014). T.C. Resmi Gazete, 29030, 14 Haziran 2014.
- Öztürk, S. ve Özdemir, Z. (2013). Kentsel açık ve yeşil alanların yaşam kalitesine etkisi, Kastamonu örneği. *Journal of Kastamonu University Faculty of Forestry*, 13:1 109-116.
- Pamay, B. (1978). *Kentsel peyzaj planlaması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği. (2017). T.C. Resmi Gazete, 30113, 3 Temmuz 2017.
- Stanners, D. ve Bourdeau, P. (1995). The urban environment in Europe’s environment: the dobris assessment Copenhagen, *European Environment Agency*. 261–296.
- Şahin, K. ve Bilgili, C. ve Çığ, A. (2011). Van kenti kamusal yeşil alanlarının yeterliliğinin ulaşılabilirlik yönünden değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 21(2), 98-103.
- Turna, İ. (2017). *Kent ormancılığı*. Ders Notları, KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon. Tümertekin, E.ve Özgüç, N. (2010). *Beşeri coğrafya insan, kültür, mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- United Nations Population Fund. (2007). *UNFPA annual report*. <https://www.unfpa.org/publications/unfpa-annual-report-2007>, adresinden 17.12.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Van, H. and Wiedemann, T. (2003). A monitoring tool for the provision of accessible and attractive urban greenspaces. *Landscape and Urban Planning*, 63(2), 109-126.
- Vural, H. (2020). Bingöl halkının yeşil alan kullanımı ve kent parkları yeterliliklerinin değerlendirilmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 22(1), 79-90.
- Yuen, b. (1996). Creating the garden city: the Singapore experience. *Urban studies*, 33(6), 955-970.

Extended Abstract

Introduction

The increasing population and urban numbers worldwide and the experience of the Industrial Revolution have significantly varied in people's traditional understanding of production and consumption and their way of life. Especially, with the Industrial Revolution, rural areas have lost their appeal while urban areas have increased their appeal. That is why intensive migrations towards cities have increased people's needs for housing. Due to this, housing numbers have increased greatly, housing has begun to prevail in most urban areas, and urban areas have expanded rapidly. The increase in city numbers around the world and in our country and the rapid growth of existing cities have also raised some problems. Among the most important problems that arise due to the unhealthy and unplanned growth of cities are climate problems, particularly environmental, noise, air and water pollution, and the adverse impact of biodiversity (Vural, 2020).

In cities growing in spatial and population context, the presence of green spaces is becoming more important day by day. The impact of open spaces and green spaces is excessive on people living in the city for their recreational activities, for their resting psychologically, and for their development culturally and socially. Nevertheless, open spaces and green spaces in cities are decreasing and shrinking, and in contrast, the need for these areas is growing rapidly (Ender and Uslu, 2016).

This study aims to examine the adequacy of existing green spaces in the urban area of Şahinbey district of Gaziantep, where urbanization is happening quickly in Turkey, and to determine the availability of existing green spaces. The result of this study is intended to guide local authorities, city planning and, work being considered in the future.

Method

The main material of the study is the existing green spaces located in the city of Şahinbey. In the first part of the study, literature survey has been conducted in the study topic and data has been collected. Neighbourhood location data for neighbourhoods and neighbourhood borders in Şahinbey city have been obtained from Şahinbey Municipality on the basis of vector (dot, dash, area) data. Population data have been then provided which has been necessary to demonstrate the proficiency of green spaces on a penetrative scale, which has been the main objective of the study. The Park and Gardens Directorate of Şahinbey Municipality has been interviewed to provide location data/information on the green areas of the district. Green spaces, open sports facilities, parking spaces have been assessed under existing green spaces. The 1/5000 scale numerical Nazim Reconstruction Plan and satellite imagery (True orthofoto) images have been provided for the detection, planning of green spaces and evaluation of existing active green spaces.

In the second part of the study, population data obtained by using the population density (density analysis) method in ArcGIS 10.8.1 software has been obtained a population density map of Şahinbey county. Data from green spaces taken from Şahinbey Municipality Park and Gardens Directorate and the dispersal of existing green spaces within neighbourhoods using the Şahinbey neighbourhood area (vector) data overlay method have been revealed. Using the green spaces data, the density of green spaces belonging to Şahinbey district have been mapped.

Findings

One of the most important factors separating urban settlements from rural settlements is the amount and the density of the population. Cities are densely populated settlements in general. Şahinbey district is one of the most densely populated districts in Turkey, in addition to this, it is the 4th most populous district in Turkey. Şahinbey County had a total population of 936,351 by 2021. When examined accordingly, Şahinbey district has more populations than many provinces and

Şahinbey is among the major metropolitan districts of Turkey. The total population of 95 neighborhoods with urban neighbourhood status studied under the study is 842,954 "species.

Based on the population of the 95 neighborhoods surveyed and the amount of green space available for 2021, the analysis determined the green space rate to be 3.23 m² per capita. This rate appears to remain low compared to the standard set out in the zoning plan regulation, and the per capita green space amounts of developed countries. It has been determined that existing green spaces per capita in Şahinbey district do not show a balanced distribution. For example, while the amount of green space per capita in neighborhoods such as Tekstilkent Neighborhood (508m²), Ibn-I Sinai Neighborhood (85m²) Ertuğrulgazi Quarter (21m²), Nuripazarbaşı neighbourhood (14m²), Ağınbaba Neighborhood (12 m²) is excessive, the amount of green space per capita is low in the neighbourhoods called Beybahçe Neighborhood (0.02 m²), Fırat Quarter (0.02 m²), Kozluca Quarter (0.03 m²), Ocaklar Quarter, Koçelipınar (0.03 m²) and Kahvelipınar neighbourhood (0.03 m²). Another notable finding is that 11 neighbourhoods (Cemal Gürsel, Bozoklar, Düztepe, Esentepe, Kanalıcı, Karayılan, Sakarya, Sultan Selim, Şahveli, Şekeroğlu, Turan Emeksız, Yavuzlar) have no available green spaces.

Although the adequacy of existing green spaces in the city of Sahinbey and the out of balanced of green spaces have been understood by the analysis carried out, the balanced and easy accessibility to these areas for people increase the availability of green spaces, albeit relatively easily. In terms of availability indicators, it is seen that the distance of neighbourhoods within the district is approximately 0-200 meters walk from green spaces.

Discussion, Conclusion and Recommendations

In this study, 95 neighbourhoods located in Şahinbey district, neighborhood areas and boundaries, population and population density of the district by neighbourhoods, amount and density of available green spaces, amount of green space per capita relative to population, and the availability of green spaces have been examined. The distribution, adequacy, density, and availability of green spaces have been discussed in the findings as a result of the research.

Areas, populations, green spaces, green space per capita amounts of the 95 neighborhoods located in the study area have been identified. When neighbourhoods have been analysed in the study , 11 neighbourhoods (Cemal Gürsel, Bozoklar, Düztepe, Esentepe, Kanalıcı, Karayılan, Sakarya, Sultan Selim, Şahveli, Şekeroğlu, Turan Emeksız, Yavuzlar) have been found to have no available green spaces. In the neighbourhood such as Tekstilkent Neighborhood, Ibn-I Sinai Neighborhood, Ertuğrulgazi Quarter, Nuripazarbaşı neighbourhood and Aydınbaba Neighborhood, it has been determined that the amount of green space per capita is over 10 m². When examining the scattering quantities of available green spaces in the workspace, the neighbourhoods with the most green spaces are Ibn-i Sina, Güneşkent, Ertuğrulgazi, Textilkent, Akkent. According to this, the current green spaces do not show a balanced distribution within Şahinbey district.

Another aspect seen as important as the amount of green spaces is the level of people's availability to these areas. According to the research in the study area and the available data, it is concluded that green spaces located in Şahinbey district are generally within 0-200 metres of walking distance.

Urbanization is increasing rapidly in our country as well as in the world, as a result of this, people in the city are facing conditions such as ; intense labor pace, traffic problems, environmental problems and increased concrete construction. The presence of green spaces reminds urban people of their longing for nature and it is seen as escape points for them. It is considered important to preserve, overhaul and give new green spaces to cities. Given the green areas of Sahinbey county, it is notable that the proportion of green spaces is inadequate relative to population, and the distribution of existing green spaces is not balanced. Although public areas in the district are used for different purposes, it is also proposed that these areas should be used as green spaces and that new green spaces should be added to the district. The availability of green spaces shows a balanced distribution. This result is

welcomed positively as it allows all individuals living in the city to benefit and access existing green spaces.

EKLER

Adı	Nüfus	Mahalle Alan M ²	Yeşil Alan M ²	Kişi Başı Yeşil Alan M ²
23nisan	8768	519107,4211	24427,81118	2,786018611
25Sarılık	6116	285862,2049	59973,49836	9,806000386
60.Yıl	14894	495509,4428	5411,214124	0,363315035
75.Yıl	14660	604633,2878	23236,67429	1,585039174
Akdere	8566	274233,5279	20616,77608	2,406814859
Akkent	29447	1988245,788	114844,674	3,900046659
Akyol	2653	179432,0654	132,615078	0,049986837
Alaybey	796	222390,7506	2838,160449	3,565528202
Alibaba	2048	67056,12842	1214,848839	0,59318791
Alleben	4294	224389,006	24115,42328	5,616074355
Aydınbaba	2288	234679,2	29303,81466	12,8076113
Bahçelievler	3573	151474,6069	641,808481	0,179627339
Barak	24669	865064,0268	10381,28224	0,420822986
Barış	6561	192017,9156	1426,5548	0,217429477
Bekirbey	2919	133341,3707	16626,42274	5,695931051
Bey	1015	148937,9107	9843,528595	9,698057729
Beyazlar	9858	781679,8207	11300,83484	1,146361822
Beybahçe	6116	155946,6689	146,081829	0,023885191
Beydilli	15802	410589,0322	1787,027731	0,113088706
Binevler	14373	-977451,0495	12434,94318	0,865159895
Bostancı	930	89138,05101	257,866	0,277275269
Boyacı	2493	118126,285	7124,153977	2,857663047
Bozoklar	3635	134285,5238	0	0
Bülbülzade	28106	1779959,354	29105,01482	1,035544539
Cabi	1153	60090,16932	114,83114	0,099593356
Cemalgürse	2331	81705,47411	0	0
Cengiztope	10890	284951,3801	7270,945482	0,667671761
Cumhuriyet	7785	316133,0537	10908,41103	1,401208866
Çağdaş	14010	469030,8749	7084,43803	0,505670095
Çamlıca	3563	167059,236	259,987853	0,072968805
Deniz	9449	450558,7809	6636,531721	0,702352812
Dumlupınar	14977	1262624,3	1228,780064	0,082044472
Düztepe	6520	195559,1929	0	0
Ertuğrulga	14728	2497900,396	313681,8826	21,29833532
Esentepe	5481	150996,2987	0	0
Etiler	2048	132108,1448	10955,72321	5,349474226
Eyüpoğlu	387	120184,4565	3360,942055	8,684604793
Fırat	8712	227275,607	231,898721	0,02661831
Fidanlık	4317	477257,8343	7815,800664	1,810470388
Geylani	3580	1619664,024	16274,48185	4,545944652
Gümüştekin	7848	270688,6825	3046,99555	0,388251217
Güneş	33648	1187854,93	32658,6873	0,970598172
Güneykent	40255	3487301,044	449987,7132	11,17843034
Güzelvadi	12091	696686,5892	28162,16841	2,329184386
Hoşgör	4061	258421,2688	2934,043461	0,722492849
İbn-İsina	12176	8767935,245	1043863,251	85,73121312
İnönü	4059	117909,1803	434,2243	0,106978147
İstiklal	22222	642027,834	8439,37667	0,379775748
Kahvelipın	5159	404167,9576	179,62832	0,034818438
Kanalıcı	990	39068,55465	0	0
Karagöz	830	115203,0625	1182,254121	1,424402555
Karatarla	150	139361,2946	1753,999197	11,69332798
Karataş	43801	1687476,369	23099,6313	0,527376802
Karayılan	4913	123485,8468	0	0
Kavaklık	6400	211138,5653	361,245094	0,056444546
Kepenek	1797	127628,4072	6870,953934	3,823569245
Kıbrıs	11109	362068,2373	955,033655	0,085969363
Kılınçoğlu	1458	147515,365	708 5625,009844	3,858031443

Kolejtepe	8056	381463,4292	2890,556864	0,358807952
Konak	19227	657975,5605	2945,91934	0,153217836
Kozanlı	629	54157,49781	879,670559	1,398522351
Kozluca	2731	98062,85759	88,599042	0,032441978
Kurbanbaba	6037	154521,0542	5231,779042	0,866619023
Mimarsinan	12327	334325,7945	8084,691793	0,65585234
Narlhtepe	12225	917530,7043	2553,613498	0,20888454
Nuripazarb	5256	254547,0497	73651,94171	14,0129265
Ocaklar	10363	300079,7744	343,102368	0,033108402
Onur	16411	432372,8775	5004,964202	0,304976187
Öğretmenev	7623	393439,5627	2324,433906	0,304923771
Perilikaya	13349	746392,4084	12753,2499	0,955371181
Saçaklı	3798	214755,9419	140,011445	0,036864519
Sakarya	2290	85846,03571	0	0
Savcılı	750	128067,7358	5840,925116	7,787900155
Seferpaşa	780	127260,1312	745,038435	0,955177481
Serinevler	7734	394590,6021	6476,827064	0,837448547
Sultanseli	2717	87098,25922	0	0
Suyabatmaz	981	114533,4	475,28545	0,484490775
Şahintepe	39921	1688284,239	475,28545	2,626310082
Şahveli	1011	43446,38756	0	0
Şekeroğlu	470	-43084,888	0	0
Şenyurt	2676	87172,81023	4707,553642	1,759175501
Tekstilken	537	1532879,548	272828,1664	508,0599002
Tıslaki	949	58626,96822	161,683871	0,170372888
Turanemeks	6003	168652,1724	0	0
Türkmenler	5691	146192,0772	1317,188184	0,231451095
Türktepe	745	-48423,97911	818,397693	1,098520393
Ulaş	11897	357337,971	6351,162332	0,533845703
Üçoklar	7196	228597,866	577,925551	0,080312055
Ünalrı	2872	136116,4511	659,817706	0,229741541
Vatan	23852	799691,6694	2587,559206	0,108483951
Yavuzlar	2165	67129,70189	0	0
Yazıcık	2736	80164,07324	184,692062	0,067504409
Yeditepe	41666	1883415,33	13310,06408	0,319446649
Yeşilevler	15268	426691,3286	5084,667936	0,333027766
Yukarıbayır	6537	214406,3549	272,48877	0,041684071